

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

Українські поети-дисиденти в ідейно-естетичному контексті доби

1. Основна інформація про дисципліну

Тип дисципліни: вибіркова

Форма контролю: залік

Освітній ступінь: бакалавр

Для спеціальності (-тей): 014 Середня освіта; 035 Філологія

Обмеження для вибору: відсутні

Кількість кредитів (годин): 4 кредити (120 год.); *денна форма*: 24 год. – лекції; 24 год. – семінарські; 72 год. – самостійна робота; *заочна форма*: 4 год. – лекції; 8 год. – семінарські; 108 год. – самостійна робота

Мова викладання: українська

Презентаційні матеріали:

онлайн-платформа Moodle: <http://moodle.idgu.edu.ua/moodle/course/view.php?id=2131>

2. Інформація про викладача

ПІБ: Райбедюк Галина Богданівна

Науковий ступінь, вчене звання, посада: кандидат філологічних наук, професор, професор кафедри української мови і літератури

Кафедра: української мови і літератури

Робочий e-mail: raibedyuk@ukr.net

Години консультацій на кафедрі: вівторок, 14.00 – 15.00

3. Цілі дисципліни та результати навчання

Предмет дисципліни – життєтворчість дисидентського покоління поетів як альтернативний щодо соцреалізмівського канону сегмент українського літературного процесу доби політичних репресій 1960–80-х рр.

Мета дисципліни – сформувати у здобувачів вищої освіти здатність оволодіти теоретичними та історико-літературними знаннями про інакодумство в Україні, правозахисну діяльність і творчий доробок українських поетів-дисидентів (Івана Світличного, Василя Стуса, Ігоря Калинця, Ірини Калинець, Тараса Мельничука, Степана Сапеляка, Івана Сокульського); забезпечити уміння співвідносити їхні художньо-публіцистичні твори з ідеологічними і суспільно-політичними проблемами часу та розуміння естетичної природи дисидентського тексту в соціокультурному контексті доби.

Результати навчання.

У результаті опанування дисципліни здобувачі *знатимуть*:

- суспільно-політичні та культурно-мистецькі передумови виникнення дисидентського руху в Україні;
- культурно-історичні та філософські підстави формування дисидентського типу свідомості;
- джерела естетики і поетики дисидентів;
- особливості індивідуального стилю митців-дисидентів;
- художні та науково-публіцистичні тексти репрезентантів дисидентського кола поетів;
- місце літературного дисидентства в національному історико-літературному процесі другої половини ХХ століття;

У результаті вивчення дисципліни здобувачі *умітимуть*:

- виявляти найпримітніші факти інакодумства в українському історико-літературному процесі другої половини ХХ століття;
- визначати понятійний апарат системного аналізу поезії дисидентів у руслі її специфіки;
- характеризувати тип художньої свідомості інакодумців;
- розмежовувати ідеологічний та естетичний дискурси дисидентського тексту;
- виявляти ресурси індивідуальної поетики митців-дисидентів у системній єдності з іншими сферами діяльності.
- самостійно опрацьовувати різні типи історико-літературних джерел при виконанні регламентованих програмою дисципліни завдань.

4. Зміст дисципліни

Тема № 1. Становлення дисидентського дискурсу в межах шістдесятництва.

Тема № 2. Інтелектуальний нонконформізм в Україні періоду 1960–80-тих рр.: історико-літературний аспект.

Тема № 3. Літературне дисидентство в ситуації ідеологічного та естетичного протистояння соцреалізмівському канону.

Тема № 4. Творчість українських дисидентів: джерела естетики і поетики.

Тема № 5. Ідейно-естетичний нонконформізм життєтексту Івана Світличного.

Тема № 6. Національно-екзистенційний дискурс творчого самовираження Василя Стуса.

Тема № 7. Націоментальний код елітарної лірики Ігоря Калинця в контексті поетичних досвідів українських та європейських митців слова.

Тема № 8. Домінанти духовного світу українців у просторі художньої реальності авторського тексту Ірини Калинець.

Тема № 9. Коди різних горизонтів сприйняття й поетичного вивірення національно-екзистенційних проблем у невольничій ліриці Тараса Мельничука.

Тема № 10. Синтез публіцистичного, філософського та ліричного начала в таборівій поезії Миколи Руденка.

Тема № 11. Жанрово-стильова репрезентація поетики сакрального та національного в дисидентській ліриці Степана Сапеляка.

Тема № 12. Синергія художнього світу в'язничної поезії Івана Сокульського: текст і соціокультурний контекст.

5. Політика курсу

Відвідування навчальних занять

Згідно з чинним «Положенням про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти в умовах ЄКТС» в ІДГУ здобувачі вищої освіти мають обов'язково бути присутніми на семінарських заняттях. За умови документального підтвердження причин відсутності здобувач має право на відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання. Здобувач, який не використав надане йому право у встановлений термін або пропустив заняття без поважних причин, отримує за кожне пропущення заняття 0 балів. Здобувачі, які навчаються за індивідуальним графіком, мають у повному обсязі виконати додаткові індивідуальні завдання, попередньо узгодивши їх із викладачем. Присутність на модульній контрольній роботі обов'язкова. У випадку відсутності здобувача на проміжному модульному контролі з поважної причини, підтвердженої документально, йому призначається інша дата виконання модульної контрольної роботи.

Академічна доброчесність

Здобувачі вищої освіти мають дотримуватись правил академічної доброчесності відповідно до «Кодексу академічної доброчесності та корпоративної етики ІДГУ». Згідно з «Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату» (зі змінами) в ІДГУ наявність академічного плагіату у виконаних здобувачами завданнях є підставою для виставлення негативної оцінки. Списування під час проведення модульної контрольної роботи є підставою для дострокового припинення її складання та виставлення здобувачеві негативної оцінки.

Використання технологій штучного інтелекту

Навчальна дисципліна не передбачає використання здобувачами вищої освіти генеративних моделей штучного інтелекту. Генерація тексту для підготовки здобувачем усіх завдань, регламентованих чинною програмою дисципліни, буде кваліфікуватись як порушення академічної доброчесності.

6. Контрольні заходи та критерії оцінювання

Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється за результатами поточного та проміжного контролю (модульної контрольної роботи). Під час поточного контролю оцінюються відповіді здобувача на семінарських заняттях та результати самостійної роботи. Шкалу оцінювання та нарахування балів за поточний контроль складено відповідно до «Положення про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти в умовах ЄКТС» в ІДГУ.

Сума балів	Оцінка за національною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано

Форма проміжного контролю. Модульна контрольна робота виконується у формі залікового есе на самостійно сформульовану здобувачем тему з проблематики курсу. До виконання модульної контрольної роботи допускаються всі здобувачі.

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання самостійної роботи, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом 0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота здобувача, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, подає його чітко, вичерпно й аргументовано, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань і літературно-критичних праць. Здобувач демонструє знання регламентованих програмою текстів і володіння навичками аналізу художніх/публіцистичних творів, вільно послуговується науковою термінологією, доцільно використовує обов'язкову та додаткову літературу, систематично виконує практичні завдання стандартним/оригінальним способом, бере активну участь у дискусії та презентує власні думки, формулює переконливі й логічні узагальнення та висновки. Здобувач виявляє здатність щодо пошуку інформації із заявленої проблематики та успішно застосовує її на практиці; ретельно дотримується принципів академічної доброчесності.

4 бали	Оцінюється робота здобувача, який на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, подає його чітко й аргументовано, розкриває зміст більшості теоретичних питань і літературно-критичних праць, однак при висвітленні окремих питань допускає неістотні неточності та незначні помилки. Здобувач демонструє знання регламентованих програмою текстів і володіння навичками аналізу художніх/публіцистичних творів, послуговується науковою термінологією, доцільно використовує обов'язкову та додаткову літературу, виконує практичні завдання стандартним/оригінальним способом, бере участь у дискусії та презентує власні думки, формулює логічні узагальнення та висновки. Здобувач виявляє здатність щодо пошуку інформації із заявленої проблематики та успішно застосовує її на практиці; дотримується принципів академічної доброчесності.
3 бали	Оцінюється робота здобувача, який відтворює частину навчального матеріалу, висвітлює його зміст поверхово, виявляє елементарні знання окремих теоретичних положень і художніх та публіцистичних текстів. Здобувач не здатний до глибокого, всебічного аналізу історико-літературних явищ, до обґрунтування та аргументації найважливіших проблем літературного процесу, допускає істотні неточності та суттєві помилки, завдання семінарських занять виконує фрагментарно, принципів академічної доброчесності дотримується.
2 бали	Оцінюється робота здобувача, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає тільки окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань, не демонструє знання художніх творів і літературно-критичних праць, не володіє навичками аналізу окремого художнього/публіцистичного твору й літературно-мистецького явища в цілому, не виконує більшої частини семінарських занять.
1 бал	Оцінюється робота здобувача, який не в змозі викласти зміст більшості питань кожної теми та курсу в цілому, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання літературних явищ, не розуміє змісту теоретичних питань, не знає регламентованих програмою дисципліни художніх творів і літературно-критичних праць, не володіє навичками аналізу художнього/публіцистичного тексту
0 балів	Оцінюється робота здобувача, який не володіє навчальним матеріалом, не розуміє суті теоретичних питань, не знає змісту художніх творів, систематично не виконує регламентованих програмою завдань.

Критерії оцінювання завдань самостійної роботи

Завдання самостійної роботи оцінюються відповідно до чинного «Положення про організацію самостійної та індивідуально-консультативної роботи» в ІДГУ.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи (есе)

Оцінювання проміжного контролю здійснюється за шкалою: від «0» до «30».

Переконливість наведених аргументів	10 балів
Самостійність викладу матеріалу	8 балів
Оригінальність тексту	7 балів
Грамотність (граматична та стилістична) письмового викладу матеріалу	5 балів
Усього	30 балів

7. Основна література та інформаційні ресурси

1. Віват Г. І. Лірика дисидентів в інтертекстуальному полі множинності : монографія. Одеса : ВМВ, 2010. 368 с.
2. Дисиденти. Антологія текстів / за ред. Олексія Сінченка. Київ : Дух і літера. 2018. URL: <https://duh-i-litera.com/bookstore/dysydeny-antologija>.
3. Касьянов Г. В. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960–80-х років. Київ : Либідь, 1995. 224 с.
4. Коцюбинська М. Х. Мої обрії : в 2 т. Київ : Дух і літера, 2004. Т. 2. 386 с.
5. Радомир М. Бунт проти імперії: українські шістдесятники. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2023. 416 с.
6. Райбедюк Г. Б. Архетипальний модус лірики Тараса Мельничука. *Spheres of culture*. Lublin : Maria Gurie-Sklodovska University in Volume, 2016. Volume XIV. P. 223–238.
7. Райбедюк Г. Б. «Без України мені моторошно...»: національні імперативи Василя Стуса (До 80-річчя від дня народження поета). *Українська мова і література в школах України*. 2018. № 1. С. 50–54.
8. Райбедюк Г. Б. Вивчення творчості українських поетів-дисидентів : навчально-методичний посібник. Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2012. 540 с.
9. Райбедюк Г. Б. Гуманістична змістовність творчості українських поетів-дисидентів. VII Міжнародний конгрес україністів : збірник наукових статей. Літературознавство / голов. ред. Г. Скрипник; НАНУ; ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2012. С. 234–241.
10. Райбедюк Г. Б. Дисидентський дискурс в українському літературному процесі 60–80-х років ХХ століття. *Бахмутський шлях*. Луганськ, 2010. №1–2. С. 153–160.
11. Райбедюк Г. Б. Дисидентський дискурс у життєтворчості Івана Сокульського: текст і соціокультурний контекст. Палітра слова й тексту Січеславщини : колективна монографія / за ред. Валентини Біляцької. Дніпро : Ліра, 2022. Кн. 3. С. 53–77.
12. Райбедюк Г. Б. Дискурс націєтворення у публіцистиці Ірини Калинець: перманентність традиції. *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: науковий збірник : серія філологічна*. Кам'янець-Подільський, 2022. Вип. XIX. С. 132–145. URL: <http://ohiienko.kpnu.edu.ua/article/view/281464/275699>.
13. Райбедюк Г. Б. Націєцентричні доміанти документалістики українських поетів-дисидентів. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Серія: Філологічні науки*. 2020. Вип. 47. С. 71–80. URL: <http://visnyk.idgu.edu.ua/index.php/nv/issue/view/19>.
14. Райбедюк Г. Б. Олесь Гончар і письменники-нонконформісти: проблеми взаєморецепції. *Рідний край : науковий, публіцистичний, художньо-літературний альманах. Філологічні науки*. 2018. № 1 (38). С. 18–122. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/9844/1/27.pdf>.
15. Райбедюк Г. Б. Поезія Степана Сапеляка: Біблійна генеза й авторський текст. *Слово і Час*. 2012. № 6. С. 29–41. URL: <https://il-journal.com/index.php/journal/article/view/855/628>.
16. Райбедюк Г. Б. Символічний код лірики Ірини Калинець: текст і контекст. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*. 2023. № 49 (1). С. 103–111. URL: <http://visnyk-philology.uzhnu.edu.ua/issue/view/17052>.
17. Рарицький О. А. Партитури тексту і духу (Художньо-документальна проза українських шістдесятників) : монографія. Київ : Смолоскип, 2016. 488 с.
18. Справа Василя Стуса : збірка документів з архіву колишнього КДБ УРСР / уклад. В. Кіпіані. Харків : Віват, 2019. 688 с.
19. Стус Д. В. Василь Стус: життя як творчість. Київ : Факт, 2005. 368 с.
20. Тарнашинська Л. Б. Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління (історико-літературний та поетикальний аспекти) : монографія. 2-е вид., доповнене. Київ : Смолоскип, 2019. 592 с.

Затверджено на засіданні кафедри української мови і літератури протокол № 8 від 12 січня 2024 р.